

ANITA MUSSCHE
ILLUSTRATIE: GREET EGBERS

Al twintig jaar trekt Jan Poorterman elke drie jaar met collega-tandartsen door het land in een bus met tandartsstoelen. De ACTA-onderzoekers van Sociale tandheelkunde boren of vullen niet: ze tellen gaatjes, vullingen en missende tanden en kiezen bij 1600 5- tot 23-jarigen. Met een meetlatje meten ze van onder tot boven op de tand waar ze vuil tegenkomen, dus hoe goed er geпоeіst wordt. Ook registreren ze of kinderen aan een beugel zullen moeten of er al een hebben, dat geldt inmiddels al voor de helft van de Nederlandse kinderen. Het onderzoek geeft een goed beeld van de mondzorg in Nederland. Aanleiding voor het busonderzoek dat de tandheelkundefaculteit van de VU en de UvA samen met TNO uitvoert, was een maatregel uit 1985. Alle tandheelkundige verrichtingen voor jongeren tot en met 18 jaar kwamen

toen in het ziekenfondspakket. De vraag was of die maatregel invloed had op de mondgezondheid. Het antwoord: ja, die ging er hard op vooruit. Het aantal gaatjes nam snel af en die trend zet zich nog steeds voort.

Gevaar bij 18 jaar

Poorterman ontdekte echter ook nog iets anders. Juist bij jongeren van een jaar of 18 dreigt er gevaar, waarschuwt hij. Ziekenfondsjongeren boven de 18 jaar moesten zich vanaf 1995 zelf voor tandheelkundige behandelingen gaan verzekeren. Dat bleef zo in het nieuwe zorgstelsel dat in 2006 inging. In 1999 zag Poorterman de gevolgen van die maatregel al in het onderzoek per bus. Niet in de gebiten, want schade ontstaat pas na verloop van tijd, maar wel in de vragenlijsten die de proefpersonen invulden. Veel jongeren gaan rond hun achttiende het huis uit, gaan ongezonder leven, hebben minder geld en de tandartscontroles schieten er vaker bij in. Ze hebben over het algemeen

Voor een dubbeltje geboren

Hoogopgeleide volwassenen hebben een betere mondgezondheid dan laagopgeleide. In 2007 onderzocht TNO de mondzorg onder volwassenen in Den Bosch. Al bij 25-34-jarigen hebben de laagopgeleiden meer niet-gevulde gaatjes, meer vullingen en meer getrokken tanden en kiezen. Deze en andere resultaten zijn beschreven in een rapport van TNO. TNO onderzoekt nu of deze sociaal-economische mondgezondheidsverschillen ook bestaan bij de jeugd.

Schuller AA. Mondgezondheid volwassenen 2007.
ISBN 978-90-5986-320-0. TNO Leiden 2009.

Een wond zo groot als je hand

Een risico van slechte mondverzorging is dat je mond met de enorme hoeveelheid bacteriën erin erg ontstekingsgevoelig is. Een mond lijkt klein, maar er is weleens uitgerekend dat als je veel ontstoken tandvlees hebt, je eigenlijk rondloopt met een open wond die zo groot is als je hand.

geen idee wat er in hun verzekering zit en of ze überhaupt verzekerd zijn, zag Poorterman. “Bij de jongeren die ik in mijn eigen praktijk in de stoel krijg, hamer ik er altijd op: let op, je wordt 18, je moet je nu zelf gaan verzekeren. Onlangs had ik voor het eerst een jongen die zei: ‘Ja, dat weet ik’. De rest zegt: ‘Dat regelt mijn vader altijd.’”

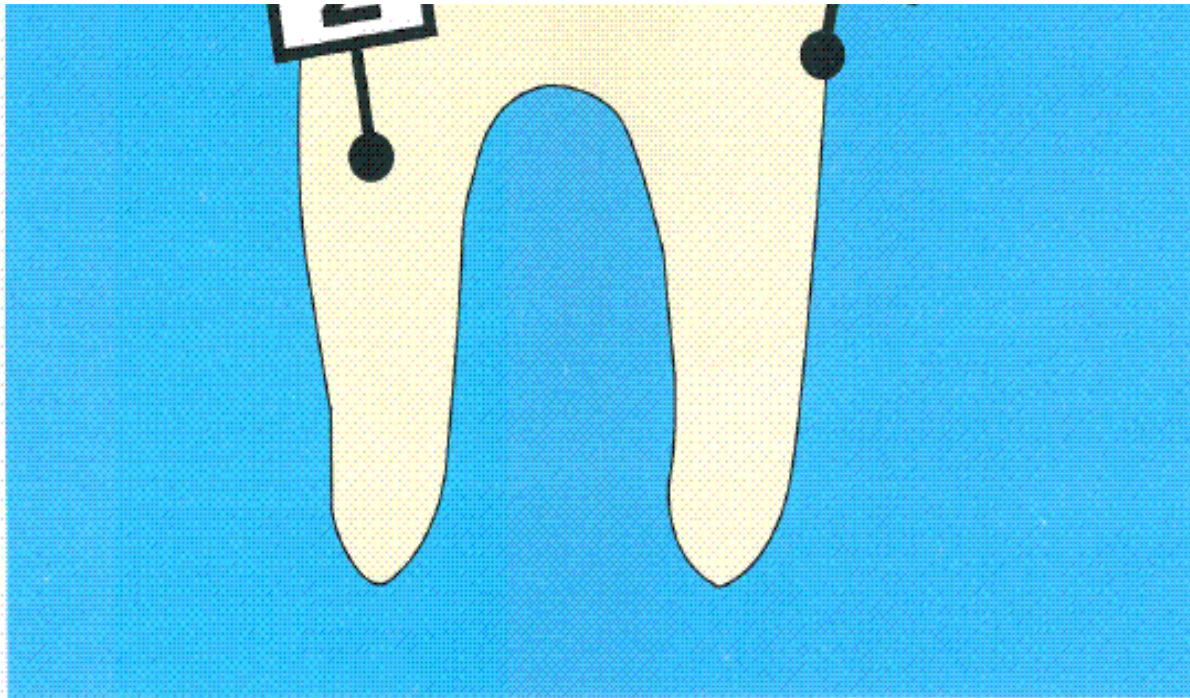
De tandarts was dus blij met de maatregel dat tandartszorg voor 18- tot 22-jarigen twee jaar geleden in het basispakket kwam. Maar per 1 januari wordt dit alweer teruggedraaid: zo wil het kabinet 100 miljoen euro per jaar besparen.

Poorterman vindt dat een slecht idee. “Je hebt sinds hun jeugd geprobeerd tandbederf te voorkomen. Dat heeft zin, want het glazuur wordt vooral in je jeugd steeds harder naarmate je ouder wordt. De kans dat je op latere leeftijd gaatjes krijgt, wordt dus steeds kleiner, hoe langer je goed voor je gebit zorgt.” De fluoridebehandelingen bij de tandarts houden bij 18 jaar op, je glazuur

die gaatjes minder onschuldig zijn dan ze lijken. Een vulling is een slechte vervanging van de natuurlijke kies. Na een tijd moet hij vervangen worden door een grotere vulling, er kunnen zenuwen aangetast worden en dan is een wortelkanaalbehandeling nodig.” Preventie blijft het devies. “We moeten jongeren zo lang mogelijk onder onze vleugels houden, want de gebitsproblemen die je oploopt, neem de rest van je leven mee.”

Tot 18 wás alles prima...

Over hoe we in de eerste 18 jaar van ons leven met onze tanden en kiezen omgaan, is Poorterman tevreden. Uit het ACTA/TNO onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat de Nederlandse monden nog steeds schoner worden, de garantie tegen tandbederf. Nederland behoort met Denemarken en Noorwegen tot de top drie van de wereld, waar het mondgezondheid betreft. Dat komt vooral door preventie via de zorgverzekering, poetsinstructies, fluoridetandpasta en sealings die

Toch maar poetsen

gebit aan het afnemen. Waarschijnlijk hebben ouders die moe uit het werk komen minder puf om de strijd om de snoeptrommel aan te gaan en kunnen ze de twee minuten poetsen niet altijd opbrengen als het kind niet wil. In de internationale literatuur zijn daar aanwijzingen voor. Vroeger zagen we dit vooral in gezinnen met een lagere sociale status, nu zien we het ook bij gezinnen met een hogere sociale status. Ook kan het zijn dat de jonge ouders met hun inmiddels heel goede gebitten het idee hebben dat het allemaal vanzelf gaat, niet wetend dat hun ouders daar erg hun best voor hebben gedaan. En je moet er echt moeite voor doen.” *

Tanderosie, waarbij zuren het tandglazuur oplossen zodat het voorgoed verdwijnt, is een groeiend probleem, hoewel gaatjes nog steeds de meeste schade veroorzaken. “De toenemende tanderosie komt door onze levensstijl”, legt hoogleraar preventieve tandheeltkunde Cor van Loveren van ACTA uit. “We drinken meer frisdrank en vruchtendranken - de grootste boosdoeners - en veel voeding bevat zuren om er een aangename smaak aan te geven. Cola light drinken helpt niet. Daarmee vermijd je suiker, dat gaatjes veroorzaakt, maar niet het zuur dat erosie veroorzaakt.”

Als je te snel na het consumeren van zuur je tanden poets, is de theorie dat je het dan zacht geworden glazuur nog sneller wegpoets. Een half uur wachten totdat het speeksel het natuurlijk evenwicht heeft hersteld of spoelen met melk of water zou helpen, hoewel dat nog niet wetenschappelijk is bewezen.

Dat onze tanden schoner zijn, maakt het ook al niet beter. Van Loveren: “Als een tand bedekt is met tandplaque komt de voeding niet direct op de tand, maar in de tandplaque, waar zuren deels geneutraliseerd worden.” Minder poetsen dan? “Nee, want bij suiker is het andersom. Suiker op een schone tand doet niets, maar in tandplaque wordt het omgezet in zuren die de tand oplossen.”

